

LIBRIS

We know
books

Johann Wolfgang von

GOETHE

Reineke
vulpoiul

*Ediție modernizată, în proză, pentru copii
de Zeno Albulescu*

EDITURA MIRON

CÂNTUL I

*I*ată Rusaliile, dragi sărbători. Înverzite și înflorite sunt câmpul și pădurea. Pe deal și pe coline, prin tufe și prin crânguri, cântecul păsărilor înviorate din nou răsună vesel. Cerul strălucește sărbătoresc în azurul senin, iar pământul, învăluit în culori aurii, scânteiază.

Regele Leu adună sfatul domnesc, iar vasalii, la chemare, pornesc într-acolo grabnic, cu mare alai. De pretutindeni vin în stoluri o mulțime de tovarăși mândri. Piciul-cocorul și Gai-grănicerul, și cei mai de frunte.

Regele Leu vrea să țină o adunare măreață, cu toată baronimea sa. I-a chemat pe toți, mari și mici laolaltă! Unul să nu lipsească!

Totuși, unul era lipsă: vicleanul Vulpoi. Se ținea departe de curte, din pricina numeroaselor sale nelegiuiri. La fel cum conștiința necurată se teme de lumina zilei și el se temea de soborul domnesc. Cu toții aduceau plângeri, aproape pe toți îi jignise. Nu-I cruțase decât Bursucul, nepotul lui de frate.

Primul începutu jeluirea Lupul. Fiind însoțit de o droaie de ocrotitori, toți verișori și cumetri

de-ai lui, Lupul se înfățișă la rege, rostind cu înțelepciune:

– Preamilostive stăpâne și rege, ascultă-ne păsul: nobil și plin de simțire ai împărțit dreptate și milă fiecăruia. Tot astfel îndură-te și de năpasta pe care am pățimit-o eu de la Vulpoi, cu o mare rușine. Dar, mai întâi, te îndură, că el mi-a defăimat adesea mișelește nevasta, ba chiar și pe copii mi i-a rănit, cu murdării infame împrôșcându-i, astfel încât trei dintre ei încă se mai chinuiesc, la mine acasă, în amară orbire. Drept este că s-a vorbit și mai demult despre faptele lui rele. Ba chiar, cu asemenea plângeri, eu socotisem și ziua împăcării. Fusesse gata să jure, dar și-a luat seama repede și, sprinten, s-a strecurat tiptil până la cetățile sale. Toți cei ce stau lângă mine știu prea bine acest lucru. N-ar fi de-ajuns nici săptămâni întregi, de-acum înainte, pentru ca pripitele cuvinte să-ți spună, înălțate stăpâne, toate pățaniile pe care mi le pregătise ticălosul. Nici pânza din Gand, dac-ar fi în întregime din pergament, nu ar putea cuprinde toate năzbâtiile lui. De aceea, mai bine le trec sub tăcere, măcar că tare mă roade la inimă necinstirea soției mele, și doresc cu orice preț să fiu răzbunat!

Tocmai în timp ce Lupul se tot văita amărât, iată că în fața Regelui Leu sosi o potaie, schelălăind pe franțuzește. Povestea cât rămăsese de sărac, numai cu un capăt de cârnat dosit în tufiș,

provizie pentru iarnă. Dar vicleanul Vulpoi i-l furase și pe acesta.

Atunci, Motanul sări și el înfuriat, mârâind:

– Înălțate stăpâne; nimeni n-ar avea mai mare pricină să se plângă de un răufăcător mai mult ca Domnul însuși. Vă spun eu, în toată lumea de-aici nu este nimeni, tânăr, bătrân, căruia de acest nelegiuit să nu-i fie atâta teamă cât vă este dumneavoastră înșivă! Dar pâra cotarlei nu înseamnă nimic. Au trecut ani în șir de când au săvârșit această gâlceavă. S-ar fi crezut că aveam să mă plâng, căci doar al meu fusese cârnatul. Odată, eram la vânătoare. O luasem pe drumuri ocolite, spre a înnopta la moară. În timp ce morărița dormea, am luat binișor cârnatul și pot dovedi că potaia n-avea niciun drept asupra lui, în afară de acela al trudei mele.

Leopardul începu și el:

– La ce ne ajută vorbele și plânsul? Nu izbutim cu nimic, destul că răul îl cunoaștem. Este un hoț și un ucigaș! Eu însumi mă încumet a spune, domnii mei, și o știți bine cu toții, că e meșter la rele. Toți nobilii, ba încă și puternicul rege cel mărit, poate să piardă bunuri și onoruri – și bine ar mai râde dumnealui, de ar căpăta măcar o îmbucătură din claponul îngrășat. Vă rog, ascultați și întâmplarea de ieri, felul nesuferit cum s-a purtat cu lepurlă! Îl vedeți pe cel care pe nimeni nu a jignit.

Deunăzi însă, Vulpoiul, vrând să-l învețe în grabă rugi de tot felul, ba și mai multe, din cele pe care numai diaconul le știe, s-a pus smerit și s-au așezat față în față. Au început a rosti „Crezul“, fără ca Vulpoiul să se lase cu niciun chip de vechiul său nărav. Sub stăpânirea cea pașnică și liberă a regelui nostru, l-a prins pe lepurilă în gheare, l-a smucit și l-a sugrumat pe cel mai cinstit dintre supuși. Și am auzit în calea mea cele două cântări, care de abia începuseră, amuțind iarăși. Foarte mirat, ajungând acolo, l-am recunoscut numaidecât pe Vulpoi. Îl înhățase pe lepurilă de guler. Desigur, era pe cale să-i pună viața în primejdie, și ar fi făcut-o dacă, spre norocul lui lepurilă, nu treceam eu pe uliță chiar atunci. Iată-l! Priviți rănile sărmanului cucernic care n-a jignit pe nimeni niciodată. Iar dacă stăpânul nostru și dumnea-voastră, domniile voastre, îndurați ca pacea regelui, toată stăpânirea și faptele sale să fie batjocorite de tâlhar, mai pe urmă și regele, și fiii săi au să-și audă muștrări de la cei iubitori de dreptate.

La acestea, Lupul rosti:

– Așa vor rămâne, cu toate că, din păcate, în veci nu l-om vedea pe Vulpoi cumițit. De-ar zace mort, cu atât mai bine pentru pașnica lume! Dacă de data asta-l vor ierta, nu peste mult, Vulpoiul îi va înșela neobrăzat tocmai pe aceia ce nici nu se așteaptă.

Bursucul, nepotul vulpoiului, luă și el cuvântul, avântat, prefăcut ca și unchi-său, ținând să spună ce avea pe suflet:

– Veche și adevărată, jupân Lupule, e zicala: „Una gândește dușmanul, iar ție de alta îți vorbește!“. Astfel, nici unchiul nu poate să pună temei pe vorbele tale. Totuși, puțin îi pasă. De-ar fi să capete el, ca tine, trecere mare la curte, cum te-ai mai căi, firește, că l-ai putut ponegri, înnoindu-ți iar vechea poveste. Dar răutățile cele pe care astfel le-ai făptuit tu împotriva lui, i le-ai trecut cu vederea, cu toate că domnii știu cum ați încheiat voi doi legătura și v-ați dat cuvântul să trăiți în bună înțelegere. Vă voi spune povestea, cum odată, în iarnă, era s-o pățească din partea matală. Un căruș se ducea cu căruța, încărcată de pește, drept înainte pe drum. Urmându-l, porniseși după el și ai fi halit cu plăcere din marfă, dar n-aveai lețcaie. Ai căutat imediat să-l îndupleci pe unchiul, ca să se întindă cu viclenie de-a curmezișul drumului, ca și cum ar fi fost mort. Și, o, Doamne, încumetată ispravă a mai fost! Să vedeți peste ce pește dăduse! Cum venea căruțașul, l-a văzut pe unchiul în drum și a scos repede sabia, vrând să-l străpungă de îndată. Dar înțeleptul nici nu s-a clintit, de parcă murise. Iar căruțașul, bucurându-se de blana lui, l-a aruncat în car. Iată, boieri dumneavoastră, ce a îndrăznit unchiul meu pentru cumătrul Lup. Căruțașul mâna

înainte, iar Vulpoiul arunca pe jos, la iuțeală, peștii. Lupul venea pe furiș, din urmă, să-i înfulece. După un timp, săturându-se Vulpoiul să tot meargă astfel înainte, a sărit din căruță ca să guste și el din pradă, însă Lupul o și mistuise cu totul. Îmbuibat peste măsură, stătea gata să crape. Numai oasele le mai lăsase, și-și îmbia prietenul cu ele.

Și vă voi povesti întocmai încă o festă: la un țăran, dibuise Vulpoiul porcul îngrășat, căsăpiti peste zi și atârnat în chelar, și i-a spus atunci cumătrului Lup, de bună credință, să meargă amândoi într-acolo, drept pe din două, împărțind frățește și câștigul, și primejdiile. Numai că de trudă și primejdii numai el a avut parte.

S-a tupilat pe fereastră, chinându-se să-i arunce cumătrului Lup prada întreagă. Dar, spre nenorocul lui, zăvozii erau pe-aproape și, adulmecându-l în casă, l-au hărțuit năprasnic. Jupuit, de-abia a mai scăpat cu viață. L-a căutat degrabă pe Lup, să i se plângă de durerile sale și să-și ceară partea. Dar Lupul i-a răspuns:

– Am păstrat o bucată, haide acum de-o roade, ce mult o să-ți placă grăsimea!

Când i-a adus prada, era numai ciotul de lemn, pe care atârname măcelarul porcul în cui, iar gustoasa friptură o înfulecase nedreptul și hulpavul Lup cât ai clipi. Vulpoiului îi pierise graiul de mânie. Ce a gândit el, gândiți și dumneavoastră, și Măria Ta. Peste o sută de

LIBRIS | We know books

asemenea renghiuri Lupul îi jucase! Dar să le trec sub tăcere, căci el însuși va ști mai bine să se dezvinovățească, atunci când îl vor chema aici. Pe lângă acestea, preamilostive stăpâne și rege, mai țin a vă spune, despre cuvântarea smintită pe care ați ascultat-o cu toții: oare nu Lupul și-a jignit el singur nevasta și cinstea-i ce trebuia să și-o păzească de altminteri cu prețul vieții? Sunt șapte ani și mai bine, de când unchiul meu i-a dăruit frumoasei doamne credință și dragoste mare, iar aceasta s-a întâmplat odată, la un dans, într-o noapte de vară, când se pornise cumătrul la drum. Și, din câte am aflat, eu vă voi spune că, de față cu el, și ea i se arătase prietenă bună. Și, ce să mai lungim vorba? Doar viețuiește prea bine. De ce atâta tevatură, când ar fi fost mai cuminte s-o treacă sub tăcere? Altminteri, numai de răs și ocară se face.

Apoi, Bursucul mai spuse:

– Iată și povestea cu Iepurele! Ce cuvinte goale și deșarte! Oare nu trebuie dascălul să pedepsească școlarul, dacă acesta nu-l ascultă și nu-și dă silința? Cât de departe să meargă nescotința și necuviința? Cum creștem tineretul? Javra se smiorcăie că și-a pierdut cârnatul într-o iarnă, după tufiș, dar mai bine s-ar fi potolit pe tăcute, ca să nu aflăm că era de furat! Deci, ce-a fost de haram, de haram s-a dus! Și cine îi poate lua în nume de rău unchiului că a șterpelit și el

de la hoț bunul furat? Astfel, se cade ca domniile de viță nobilă să arate față de hoț dușmănie și ură pe veci neîmpăcată. De s-ar fi pus să mi-l spânzure, încă puteau să mi-l ierte: întru cinstirea domnească, a rămas el slobod acum. Numai puternicul domn hotărăște pedeapsa cu moartea. Prea puținică e răsplata cu care se mângâie unchiul. Oricum ar fi el, cu drept ar voi să împiedice răul. Căci de când pacea iubitelui rege ne-a fost anunțată, nimeni n-o ține ca el. El, traiul schimbându-și, se îndestulează numai o dată pe an, postește și trăiește ca un pustnic, poartă pe trup cămașa căinței și se abține strașnic de la tot felul de cărnuri domestice și de vânat. După cum mi-a povestit ieri unul ce trecuse pe la el, la Malepartus, Vulpoiul cetatea și-ar fi părăsit-o, spre a-și clădi o chilie. Și cât de tare a slăbit, searbăd de foame, de sete și de alte ispășiri grele. Cât de pocăit le rabdă, le veți afla și dumneavoastră singuri. Ceea ce-l stingherește acum este faptul că fiecare se plânge de el. Numai să vină încoace, căci va ști cum să-și apere dreptatea și să-i facă de rușine și de ocară pe toți dușmanii săi.

Și să vezi minunăție! Nici nu sfârșise bine Bursucul de vorbit, când se arată Cucurigu, cocoșul, cu neamul lui cel numeros. Iar pe o targă cernită era purtată după ei, fără cap și grumaz, o biată găină, Moțata pe numele ei, cea mai bună ouătoare dintre orătării. Ah! Ce șiroaie de sânge îi curgeau, vărsate de Vulpoi!

Sosise clipa ca regele să afle adevărul. Pe când viteazul Cucurigu i se înfățișă dinainte cu plecăciuni jeluitoare, doi cocoșei la fel de mârniți îl însoțiră. Unul se numea Rigu, și nu se mai afla altul ca el în toată Olanda și Franța la un loc! Celălalt îi putea sta alături, pe nume Gagu, tovarăș semet, tare iute de picior.

Amândoi purtau facle aprinse și erau frații Moțatei ucise. Văitându-se, strigau după ucigaș:

– Vai de noi și de zilele noastre!

Două găinușe trăgeau nășălia. Din depărtare se tot auzeau tânguirii și bocete.

Cocoșul începu jeluirea:

– Mărite stăpâne și rege! Pe vecie ne deplângem pierderea! Fie-vă milă de puișori și de mine, precum și de rănile noastre, lată hidoasa ispravă a nemernicului Vulpoi. Abia trecuse iarna, iar frunzarele și florile înflorite ne chemau la bucurie. Mă mândream de tot neamul, zece feciori și zece fetițe, care alături de mine își trăiau cu voioșie zilele frumoase, dornici de viață plăcută. Nevastă-mea, neîntrecuta, cloșcă într-o singură vară, pe toți împreună îi crescuse. Ei apoi s-au făcut vânjoși și, pe deplin mulțumiți, își găseau hrana cea de toate zilele în curtea bogatului schit de călugări, împrejmuită cu ziduri și păzită de șase zăvozi. Vrednicii tovarăși ai casei, dulăii, îmi iubeau și-mi păzeau copilașii. Hoțul, Vulpoiul, mocnea în el văzând că trăiam în pace zile fericite și ocoleam uneltirile lui viclene.

Noaptea, dădea mereu raită peste ziduri sau pândea pe la poartă. Câinii luau seama și atunci trebuia s-o rupă la fugă. Odată, l-au înhățat din urmă, într-o harță zdrăvăună, dar le-a scăpat și, apoi, am rămas liniștiți un răstimp.

Iar acum, dați-mi ascultare! Căci, iată, nu după multă vreme, a poposit ca un sihastru, aducând o ștafetă pecetluită. Am recunoscut pecetea dumneavoastră și am citit cele scrise, cum că ați vestit o pace trainică între animale și păsări.

Vulpoiul mi s-a arătat în chip de călugăr smerit, de parcă s-ar fi lepădat de păcate prin jurămintele lui aspre, destăinuindu-și vinile. Și, deci, nimeni nu mai avea de ce să se teamă dinaintea lui. Căci jurase cu sfințenie: n-avea să mai guste carne niciodată. l-am privit rasă călugărească, iar el mi-a arătat comănacul, precum și mărturia primită de la stareț. Și, pentru a mă face să-l cred și mai bine, straiul de grea pocăință de sub rasă. Din mers, mi-a spus:

„Cu Dumnezeu înainte! Pe capul meu astăzi s-au adunat multe: să tălmăcesc din ceaslov și apoi o vecernie pe deasupra.“

Din mers însă, el tot citea, născocindu-ne pieirea.

Înveselit, m-am grăbit să le povestesc odraslelor mele despre fericirea soliei de pace a hrisovului dumneavoastră. S-au înveselit cu toții și, cum el se făcuse pustnic, nu mai aveam nici grijă, nici